

CFAI/2022/AVIS-03

FRV/2022/ADVIES-03

10/05/2022

**Avis du Conseil Fédéral de l'Art
Infirmier concernant l'élargissement des
critères d'enregistrement des aides-
soignants**

**Advies van de Federale Raad voor
Verpleegkunde betreffende de
uitbreiding van de criteria voor de
registratie van zorgkundige**

Direction générale Soins de Santé

Professions de santé et pratique professionnelle

Cellule organes d'avis et réglementation

Avenue Galilée, 5/2 – 1210 Bruxelles

www.health.belgium.be

Directoraat-generaal Gezondheidszorg

Gezondheidsberoepen en
Beroepsuitoefening
Cel adviesorganen en regelgeving

Galileelaan, 5/2 – 1210 Brussel

www.health.belgium.be

CONSEIL FEDERAL DE L'ART INFIRMIER	FEDERALE RAAD VOOR VERPLEEGKUNDE	
<i>Avis du Conseil Fédéral de l'Art Infirmier concernant l'élargissement des critères d'enregistrement des aides-soignants</i>	<i>Advies van de Federale Raad voor Verpleegkunde betreffende de uitbreiding van de criteria voor de registratie van zorgkundige</i>	
CFAI/2022/AVIS-03	10/05/2022	FRV/2022/ADVIES-03

Origine

Dans son courrier du 17 décembre 2021, le Ministre Franck Vandenbroucke, Ministre des Affaires sociales et de la Santé publique demande un avis au Conseil Fédéral de l'Art Infirmier concernant l'élargissement des critères d'agrément des aides-soignants.

Le Ministre de la Santé publique été interpellé par le Ministre flamand du bien-être, de la famille, de la santé publique et de la lutte contre la pauvreté en communauté flamande, sur les possibilités d'élargissement des critères d'enregistrement des aides-soignants à d'autres professionnels de la santé - et étudiants de ces sections, ainsi que sur les conditions nécessaires à cet élargissement. Cela afin de pouvoir répondre à la demande en aides-soignants dans le secteur de la santé, qui n'est pas rencontrée par l'offre de candidats disponibles. La fonction d'aide-soignant est en effet considérée comme une fonction critique sur le marché de l'emploi.

La législation qui règlemente l'enregistrement des aides-soignants est l'arrêté royal du 12 janvier 2006 fixant les modalités d'enregistrement comme aide-soignant

Pour devenir aide-soignant, il existe actuellement différentes possibilités :

- Disposer d'un certificat de deuxième année du troisième degré de l'enseignement secondaire, section « services aux personnes », sous-secteur « aide aux personnes » de l'enseignement technique secondaire ou de l'enseignement professionnel, et avoir suivi une formation d'aide-soignant. Cette formation comprend une année d'études dans le cadre d'un enseignement de plein exercice ou l'équivalent en promotion sociale.
- Avoir suivi une formation de promotion sociale ou une formation professionnelle qui, en complément des qualifications acquises ailleurs,

Oorsprong

In zijn brief van 17 december 2021 heeft minister van Sociale Zaken en Volksgezondheid, Frank Vandenbroucke, de Federale Raad voor Verpleegkunde een advies gevraagd over de uitbreiding van de criteria voor de registratie als zorgkundige.

De Vlaamse minister van Welzijn, Gezin, Volksgezondheid en Armoedebestrijding heeft de Minister van Volksgezondheid gevraagd naar de mogelijkheden om de erkenningscriteria voor zorgkundige uit te breiden naar andere gezondheidszorgbeoefenaars - en studenten in deze afstudeerrichtingen - en naar de voorwaarden die nodig zijn voor deze uitbreiding. Het doel is te voldoen aan de vraag naar zorgkundigen in de gezondheidssector, die niet wordt gedekt door het aanbod van beschikbare kandidaten. De functie van de zorgassistent wordt inderdaad beschouwd als een knelpuntberoep op de arbeidsmarkt.

De wetgeving die de registratie van zorgkundige regelt is het Koninklijk Besluit van 12 januari 2006 tot vaststelling van de nadere regels om geregistreerd te worden als zorgkundige.

Om zorgkundige te worden zijn er verschillende mogelijkheden:

- Beschikken over een getuigschrift van het tweede jaar van de derde graad van het secundair onderwijs, richting «personenzorg», onderafdeling «hulp aan de personen» van het secundair technisch onderwijs of het beroepsonderwijs, en u hebt een opleiding van zorgkundige gevolgd. Dit is een opleiding van één studiejaar in het kader van voltijds onderwijs of het gelijkwaardige in het onderwijs voor sociale promotie.
- Een opleiding hebben gevolgd in sociale promotie of een beroepsopleiding die, samen met elders verworven bekwaamingen door de bevoegde

CONSEIL FEDERAL DE L'ART INFIRMIER	FEDERALE RAAD VOOR VERPLEEGKUNDE	
<i>Avis du Conseil Fédéral de l'Art Infirmier concernant l'élargissement des critères d'enregistrement des aides-soignants</i>	<i>Advies van de Federale Raad voor Verpleegkunde betreffende de uitbreiding van de criteria voor de registratie van zorgkundige</i>	
CFAI/2022/AVIS-03	10/05/2022	FRV/2022/ADVIES-03

est assimilée par les instances compétentes à la formation d'aide-soignant.

- Posséder un certificat attestant des compétences comme aide-soignant, obtenu suite à :
 - la réussite de la 1ère année infirmière (60 ECTS si filière bachelier)
 - la réussite d'une formation théorique et clinique relative aux personnes âgées (au cours de la 1ère année ou après)
 - la réussite de 150h. de stages, y compris auprès de personnes âgées (au cours de la 1ère année ou après)

Le Ministre demande au Conseil Fédéral de l'Art Infirmier d'analyser les points suivants :

- Quels professionnels (des soins) ou étudiants dans ces filières pourraient être considérés pour obtenir un agrément d'aide-soignant ?
- Au terme de combien d'années d'études pour les étudiants ?
- Quelle formation et quel stage complémentaire serait requise ?

Avis du CFAI

Le Conseil Fédéral de l'Art Infirmier émet le présent avis à la demande du Ministre des Affaires sociales et de la Santé publique.

1. Conditions générales pour l'élargissement des critères d'agrément des aides-soignants

- La profession d'aide-soignant est une profession à part entière. Le CFAI rappelle que la formation de spécifique d'aide-soignant répond au mieux aux compétences spécifiques attendues pour la profession d'aide-soignant. Cette formation spécifique permet d'acquérir l'ensemble des connaissances, aptitudes et attitudes à mettre en œuvre pour effectuer l'ensemble des tâches qui relèvent de la profession d'aide-soignant et ce,

instanties gelijkgesteld worden aan de opleiding van zorgkundige.

- Beschikken over een certificaat waaruit blijkt dat u beschikt over de competenties van zorgkundige, verkregen door:
 - het slagen van het programma van het eerste jaar van de opleiding van verpleegkundige (60 ECTS van een bachelordiploma)
 - geslaagd zijn in een zowel theoretische als klinische opleiding betreffende de ouderenzorg (in het eerste jaar of later)
 - met vrucht minstens 150 uren stage aan het bed van de patiënt te hebben doorlopen - inclusief ouderenzorg (in het eerste jaar of later)

De minister vraagt de Federale Raad voor Verpleegkunde om de volgende punten te analyseren:

- Welke (zorg)professionals of studenten komen in aanmerking voor een erkenning zorgkundige?
- Hoeveel jaar studie is vereist voor de studenten?
- Welke aanvullende opleiding en stage zou vereist zijn?

Advies van de FRV

De Federale Raad voor Verpleegkunde brengt dit advies uit op verzoek van de Minister van Sociale Zaken en Volksgezondheid.

1. Algemene voorwaarden voor de uitbreiding van de criteria voor de registratie als zorgkundige

- Het beroep van zorgkundige is een beroep op zich. Het FRV herinnert eraan dat de specifieke opleiding van zorgkundige het best beantwoordt aan de specifieke competentie die voor het beroep van zorgkundige worden verwacht. Deze specifieke opleiding maakt het mogelijk het geheel aan kennis, vaardigheden en attitudes verstaan die aangewend moeten worden om het geheel van

CONSEIL FEDERAL DE L'ART INFIRMIER	FEDERALE RAAD VOOR VERPLEEGKUNDE	
<i>Avis du Conseil Fédéral de l'Art Infirmier concernant l'élargissement des critères d'enregistrement des aides-soignants</i>	<i>Advies van de Federale Raad voor Verpleegkunde betreffende de uitbreiding van de criteria voor de registratie van zorgkundige</i>	
CFAI/2022/AVIS-03	10/05/2022	FRV/2022/ADVIES-03

dans le cadre légal de la profession d'aide-soignant.

- Les formations existantes menant à une profession de santé (Loi coordonnée du 10 mai 2015 relative à l'exercice des professions des soins de santé) ont chacun leur individualité avec une charge d'étude déjà élevée afin de regrouper tous les contenus d'apprentissage et d'atteindre les compétences prédéfinies. De plus, les besoins actuels en matière de soins de santé sont extrêmement divers et complexes, ce qui rend nécessaire un large éventail de compétences pour les différentes professions de la santé. Cet avis ne plaide donc pas en faveur d'une adaptation des programmes de formation actuels afin qu'ils répondent aux critères d'enregistrement des aides-soignants.
- Une formation complémentaire devra être suivie par les candidats potentiels menant à l'enregistrement d'« aide-soignant » (cette formation est distincte des formations régulières actuelles menant à une profession des soins de santé) et contiendra un ou plusieurs modules théoriques et cliniques (stages) axés sur les soins aux personnes âgées.
- La délégation des activités infirmières devra continuer à être faite par des infirmiers.

2. Quels professionnels (des soins de santé) ou étudiants dans ces filières pourraient être considérés pour obtenir un agrément d'aide-soignant ?

- Si on regarde toutes les professions des soins de santé de la loi coordonnée du 10 mai 2015 relative à l'exercice des professions des soins de santé :
 - a. L'exercice de l'art médical et de l'art pharmaceutique
 - b. L'exercice de la kinésithérapie

taken die tot het zorgkundige beroep en dit binnen het wettelijk kader van het zorgkundige beroep.

- De bestaande opleidingen die leiden tot een gezondheidszorgberoep (Gecoördineerde wet van 10 mei 2015 betreffende de uitoefening van de gezondheidszorgberoepen) hebben elk hun eigenheid met een reeds hoge studiebelasting om alle leerinhouden gebundeld te krijgen en de vooropgestelde competenties te bereiken. Bijkomend zijn de huidige zorgvragen bijzonder divers als complex, waardoor een breed competentieaanbod bij de verschillende gezondheidszorgberoepen noodzakelijk is. Dit advies voert dan ook geen pleidooi om de huidige opleidingen aan te passen om ze te laten voldoen aan de criteria voor de registratie van de zorgkundige.
- Een complementaire opleiding dienen gevolgd te worden door de potentiële kandidaten die leidt tot de registratie als 'zorgkundige' (deze opleiding staat los van de huidige reguliere opleidingen die leiden tot een gezondheidszorgberoep) en zal één of meerdere theoretische als een klinische (stage) modules omvatten met een focus op ouderenzorg.
- Het delegeren van verpleegkundige handelingen moet steeds door verpleegkundigen blijven gebeuren.

2. Welke (gezondheidszorg)professionals of studenten komen in aanmerking voor een erkenning als zorgkundige?

- Indien we kijken naar alle gezondheidszorgberoepen uit de gecoördineerde wet van 10 mei 2015 betreffende de uitoefening van de gezondheidszorgberoepen:
 - a. Uitoefening van de geneeskunde en van de artseneerbereidkunde
 - b. Uitoefening van de kinesitherapie

CONSEIL FEDERAL DE L'ART INFIRMIER	FEDERALE RAAD VOOR VERPLEEGKUNDE	
<i>Avis du Conseil Fédéral de l'Art Infirmier concernant l'élargissement des critères d'enregistrement des aides-soignants</i>	<i>Advies van de Federale Raad voor Verpleegkunde betreffende de uitbreiding van de criteria voor de registratie van zorgkundige</i>	
CFAI/2022/AVIS-03	10/05/2022	FRV/2022/ADVIES-03

c. L'exercice de l'art infirmier¹ (infirmier et aide-soignant)   d. L'exercice de la profession de sage-femme   e. L'exercice de la profession de secouriste-ambulancier   f. L'exercice de la psychologie clinique et de l'orthopédagogie clinique   g. L'exercice des professions paramédicales : ambulancier de transport non urgent de patients, assistant pharmaceutico-technique, audiologue, audicien, bandagiste, orthésiste-prothésiste, diététicien, ergothérapeute, hygiéniste bucco-dentaire, logopède, orthoptiste-optométriste, podologue, technologue de laboratoire médical, technologue en imagerie médicale   Le constat est qu'un certain nombre de professionnels des soins de santé n'ont eu qu'une formation limitée pour ceux-ci il ne semble pas opportun d'opter pour une formation complémentaire adaptée (ici une trajectoire complète est nécessaire).   • Chez la plupart des professionnels des soins de santé, le CFAI n'a pas une connaissance suffisante des compétences acquises après une formation partiellement ou totalement achevée. Il semble opportun ici de poser la question de l'intérêt éventuel d'une telle formation pour obtenir l'enregistrement d'aide-soignant par le Conseil Fédéral du professionnel des soins de santé concerné. S'il y a un intérêt, une comparaison devrait être faite entre les compétences nécessaires qui doivent encore être acquises après une formation partielle ou complète dans un groupe de travail conjoint CFAI & Conseil Fédéral du professionnel des soins de santé concerné. • En ce qui concerne les sage-femmes, il semble, sur base d'une première exploration, qu'il y ait les plus

c. Uitoefening van de verpleegkunde² (verpleegkundigen en zorgkundigen)   d. Uitoefening van het beroep van vroedvrouw   e. Uitoefening van het beroep van hulpverlener-ambulancier   f. Uitoefening van de klinische psychologie en van de klinische orthopedagogiek   g. Uitoefening van de paramedische beroepen : ambulancier niet dringend patiëntenvervoer, audioloog, audicien, bandagist, orthesist, prothesist, diëtist, ergotherapeut, farmaceutisch-technisch assistent, logopedist, medisch laboratorium technoloog, mondhygiënist, orthoptist-optometrist, podoloog en technoloog medische beeldvorming   De vaststelling is dat een aantal gezondheidszorgprofessionals slechts een beperkte relevante opleiding hebben genoten en het voor deze niet aangewezen lijkt om te opteren voor een aangepaste bijkomende opleiding (hier is een volledig traject noodzakelijk).   • Bij de meeste gezondheidszorgprofessionals heeft de FRV onvoldoende zicht op de verworven competenties na een gedeeltelijk of volledig doorlopen opleidingstraject. Het lijkt ons hier aangewezen om via de Federale Raad van de betrokken zorgprofessional de vraag te stellen naar mogelijke interesse voor een dergelijke opleiding om de registratie als zorgkundige te verkrijgen. Bij interesse zou dan aan de hand van een gezamenlijke werkgroep FRV & Federale Raad van de betrokken gezondheidszorgprofessional de vergelijking dienen gemaakt te worden naar de noodzakelijke competenties die na een gedeeltelijk of volledige opleiding nog dienen verworven te worden. • Wat de vroedvrouwen betreft blijkt op basis van een eerste verkenning er de grootste overlap te

¹ Il existe déjà une réglementation légale pour les infirmiers concernant les critères d'enregistrement comme aide-soignant.

² Er bestaat reeds een wettelijke regeling voor verpleegkundigen wat betreft de criteria voor registratie als zorgkundige.

CONSEIL FEDERAL DE L'ART INFIRMIER	FEDERALE RAAD VOOR VERPLEEGKUNDE	
<i>Avis du Conseil Fédéral de l'Art Infirmier concernant l'élargissement des critères d'enregistrement des aides-soignants</i>	<i>Advies van de Federale Raad voor Verpleegkunde betreffende de uitbreiding van de criteria voor de registratie van zorgkundige</i>	
CFAI/2022/AVIS-03	10/05/2022	FRV/2022/ADVIES-03

grandes similitudes entre les compétences à acquérir dans leur formation et celle d'un aide-soignant, une exploration plus approfondie semble ici appropriée.

3. Au terme de combien d'années d'études pour les étudiants sage-femme ?

- Étant donné que chaque haute école peut déterminer de manière autonome dans quelle unité de cours les connaissances et compétences attribuées sont enseignées, il est complexe d'établir le nombre d'années d'études requises pour les étudiants sage-femme.
- De plus, il existe actuellement des différences majeures entre la formation des sages-femmes dans les deux communautés, tant en termes de durée que de structure de cette formation.
- Néanmoins, il semble approprié que, sur base des informations reçues et par similitude avec la formation infirmière, les étudiants aient réussi 60 crédits ECTS du cours de sage-femme.

4. Quelle formation et quel stage complémentaire seraient requis pour un étudiant sage-femme ?

- Par correspondance avec la formation infirmière, l'étudiant sage-femme doit avoir réussi une formation tant théorique que clinique abordant les soins aux personnes âgées.
- La formation théorique peut être suivie en dehors du cursus ou être intégrée au programme de formation de sage-femme en incluant des cours axés sur les soins aux personnes âgées (comprenant entre autres la gérontologie, les soins palliatifs et la démence). Il faut donc réussir cet examen pour être admissible à l'enregistrement comme aide-soignant.
- La formation clinique (stage) devrait comprendre au moins 150 heures de stage au chevet du patient

bestaan tussen deze binnen hun opleiding te verwerven competenties en deze van de zorgkundige, een verdere verkenning lijkt hier dan ook aangewezen.

3. Hoeveel jaar studie is vereist voor de studenten vroedvrouw?

- Gezien elke hogeschool autonoom kan bepalen in welk opleidingsonderdeel de opgedragen kennis en vaardigheden aangeleerd worden, is het complex om een uitspraak te doen over hoeveel jaar studie vereist is voor studenten vroedkunde.
- Daarnaast zijn er vandaag grote verschillen tussen de opleiding vroedkunde in beide gemeenschappen zowel naar duur als inrichting van deze opleiding.
- Desalniettemin lijkt het aangewezen dat, op basis van de ontvangen informatie en naar gelijkenis met de opleiding verpleegkunde, men geslaagd is voor een programma van 60 ECTS studiepunten uit de opleiding van vroedvrouw.

4. Welke aanvullende opleiding of stage zou vereist zijn voor een student vroedvrouw?

- Naar correspondentie met de opleiding verpleegkunde dient de student vroedkunde zowel voor een theoretische als klinische opleiding te slagen die ingaat op de ouderenzorg.
- De theoretische opleiding kan in het opleidingsprogramma of extra curriculaire gevolgd worden door het opnemen van opleidingsonderdelen met focus op ouderenzorg (waaronder o.a. gerontologie, palliatieve zorg en dementie). Men dient voor deze dan ook met vrucht te slagen om in aanmerking te komen voor de registratie als zorgkundige.
- De klinische opleiding zou minstens 150 uren stage aan het bed van de patiënt dienen te omvatten -

CONSEIL FEDERAL DE L'ART INFIRMIER	FEDERALE RAAD VOOR VERPLEEGKUNDE	
<i>Avis du Conseil Fédéral de l'Art Infirmier concernant l'élargissement des critères d'enregistrement des aides-soignants</i>	<i>Advies van de Federale Raad voor Verpleegkunde betreffende de uitbreiding van de criteria voor de registratie van zorgkundige</i>	
CFAI/2022/AVIS-03	10/05/2022	FRV/2022/ADVIES-03

– y compris les soins aux personnes âgées dont au moins 50 heures de préférence en résidence pour des personnes âgées. En effet, les sages-femmes en formation ne font pas de stage auprès de personnes âgées. Leurs stages prioritaires sont réalisés auprès de la mère et de l'enfant, pas chez les hommes et les personnes âgées. Ces heures de stage peuvent être intégrées ou non au programme de formation de sage-femme.

Cette formation théorique et clinique doit garantir que les compétences relevant de la profession d'aide-soignant aient été acquises.

5. Conditions dans lesquelles les aides-soignants peuvent effectuer les activités infirmières

Le CFAI rappelle la condition sine qua non de l'application de l'arrêté royal du 12 janvier 2006 fixant les activités infirmières qui peuvent être effectuées par des aides-soignants et les conditions dans lesquelles ces aides-soignants peuvent poser ces actes. L'élargissement des critères d'enregistrement ne modifie en rien la profession des aides-soignants tant concernant les activités infirmières que les conditions pour effectuer celles-ci.

La délégation des activités infirmières à l'aide-soignant reste de la compétence de l'infirmier comme mentionné dans l'article 2 §1er, 2ème alinéa de l'arrêté royal du 12 janvier 2006 susmentionné : " *L'aide-soignant ne peut accomplir ces activités que dans la mesure où un infirmier les lui a déléguées après avoir évalué l'état du patient. L'infirmier peut, à tout moment, mettre fin à cette délégation*".

inclusief ouderenzorg met bij voorkeur minstens 50 uren in de residentiële ouderenzorg dit omwille van het feit dat vroedvrouwen in opleiding geen stage lopen bij ouderen. Hun prioritaire stages worden uitgevoerd bij moeder en kind, niet bij mannen en ouderen. Deze stage-uren kunnen al dan niet in het opleidingsprogramma van vroedkunde worden geïntegreerd.

Deze theoretische en klinische opleiding dient te garanderen dat de competenties als zorgkundige behaald zijn.

5. Voorwaarden waaronder de zorgkundigen de verpleegkundige activiteiten kunnen uitvoeren

Het FRV herinnert aan de sine qua non voorwaarde voor de toepassing van het koninklijk besluit van 12 januari 2006 tot vaststelling van de verpleegkundige activiteiten die de zorgkundigen mogen uitvoeren en de voorwaarden waaronder de zorgkundigen deze handelingen mogen stellen. De uitbreiding van de criteria voor de registratie verandert niets aan het beroep van zorgkundigen, zowel wat betreft de verpleegkundige activiteiten als de voorwaarden voor de uitoefening daarvan.

Het delegeren van verpleegkundige activiteiten aan de zorgkundigen blijft tot de bevoegdheid van de verpleegkundige behoren zoals vermeld in artikel 2 §1, 2e alinea van het voornoemde koninklijk besluit van 12 januari 2006: "*Zorgkundigen mogen die activiteiten enkel uitoefenen wanneer ze zijn gedelegeerd door een verpleegkundige na evaluatie van de patiënt. Verpleegkundigen kunnen die delegatie op elk moment beëindigen*".

Edgard Peters

*Président du Conseil fédéral de l'art infirmier
Voorzitter van de Federale Raad voor Verpleegkunde*